

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/801
Toplantı Tarihi/Sayısı : 6.12.2023/39
Karar Numarası : 2023/972
Başvuran : 1) R. U.
2) M. R. B.
3) V. K.
4) D. B.
5) M. B.
6) E. Z.
7) Y. P.
8) R. A.
9) İ. B.
10) İ. D.
11) U. Ş.
12) F. Ç.
13) S. A.
14) K. B.
Başvuran Vekili : -
Adres : Beşikdüzü T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Kurum/Kişi : Beşikdüzü T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Ceza infaz kurumunun uygulamalarının kötü muamele yasağına aykırılık teşkil ettiği iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuranlar, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Başvuranlar; diğer ceza infaz kurumlarında kişi başı kitap sınırlamasının olmadığını veya 15-20 kitap ile sınırlandığını, buna karşılık Kurumda kişi başı 5 kitap sınırlamasının uygulandığını, bu uygulamanın kaldırılması veya kitap kotasının artırılması gerektiğini, Kurumda dış kantin uygulaması olmadığı gerekçe gösterilerek istedikleri dergilere abone olmalarının engellendiğini,

b. Adli suçlular arasında iç mektuplaşmanın serbest olduğunu ancak kendilerine ayrımcılık yapılarak kendi suç gruplarıyla iç mektuplaşma yapmalarının yasaklandığını,

c. Aynı koridordaki koşulların açık görüşlere aynı gün ve saatte çıkarıldığını, aynı koridorda kendileriyle birlikte adli suçluların koşullarının da bulunduğunu, açık görüşe gelen yakınlarının adli suçluların yakınlarıyla birlikte görüşlere alındığını ve bu uygulamanın istenmeyen sonuçlara yol açabildiğini, sorunun çözülmesi için aynı davadan tutuklu-hükümlü oldukları mahpuslarla aynı koridorda kalmayı talep ettiklerini ancak taleplerinin

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

reddedildiğini, oda değiştirme taleplerine karşılıksız bırakıldığını, bunun üzerine konunun bazı mahpuslar tarafından yargıya taşındığını, idarenin mahkemelere verdiği oda değişimi taleplerinin karşılandığına dair cevabının gerçeği yansıtmadığını,

ç. Talepte bulunmalarına rağmen diğer koğuşlarla ortak sosyal ve sportif etkinliklere izin verilmediğini,

d. Kantindeki ürünlerin pahalı olduğunu ve temel ihtiyaçlarını karşılamakta zorluk yaşadıklarını,

e. Kasıtlı olarak kendilerine az miktarda yemek verildiğini, verilen yemeklerin iaşe miktarını karşılamasının mümkün olmadığını,

f. Kısa dalgalı radyolara izin verilmediği gerekçesiyle radyolarının toplandığını, ayrıca kantinde bulunmasına rağmen uzun dalgalı radyo satın almalarına izin verilmediğini,

g. Hakkında mahkeme tarafından verilmiş yasaklama kararı bulunmayan bazı gazetelerin taleplerine rağmen kendilerine verilmediğini, talep ettikleri televizyon kanallarının Kurum televizyonunda yayınlanmasına izin verilmediğini, haber alma özgürlüklerinin bu yolla kısıtlandığını,

ę. Sıklıkla kısmi arama yapıldığını ve aramaların rahatsızlık verecek düzeye ulaştığını,

h. Ailelerinden uzak olan ceza infaz kurumlarında tutulmaları sebebiyle aile bağlarının gün geçtikçe zayıfladığını, ailelerine yakın ceza infaz kurumlarına nakledilme taleplerinin reddedildiğini,

ı. Suç grupları nedeniyle görüntülı görüşme uygulamasından faydalanamamalarının eşitlik ilkesine aykırı olduğunu ifade etmişlerdir.

3. Muhatap Beşikdüzü T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle:

a. İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığı ve Eğitim Kurulu Başkanlığı'nın kararları ile mahpusların barındırıldıkları odalarda kişi başi azami 5 adet kitap bulundurulmasına izin verildiği, Kurum kütüphanesinden ve Beşikdüzü İlçe Kütüphane Müdürlüğü ile yapılan iç birliği sonucu Kütüphane Otomasyon Sistemi-Ödünc Yayın Alımı sistemi üzerinden sağlanan 20 bine yakın kitabın mahpusların kullanımına sunulduğu, başvuru tarihi itibarıyla Kurumda 564 mahpusun bulunduğu düşünöldüğünde kitap sayısının yeterli olduğu, kişi başi kitap sınırı olmamasının koğuşlarda ihtiyaçtan fazla kitap bulunması sorununa yol açabileceği,

b. Kurumda adli, terör ve örgütlü suçlardan hükümlü veya tutuklu olarak bulunanlar ile aralarında akrabalık bağı veya yakınlık derecesi olmayan kişilerin birbirlerine kitap, dergi, takvim, gazete, süreli yayın, her türden eşya, mektup gibi haberleşmeyi sağlayan gönderi ve eşyayı göndermesine dair sınırlamaların tüm mahpuslar için geçerli olduğu, ayrımcılık yapıldığı iddiasının gerçeği yansıtmadığını,

c. Mahpusların oda değişikliği taleplerinde talep sahibinin somut gerekçe belirtmesi, suç, risk durumu, şüphne uyandıran bir isteğinin olmaması gibi şartlar aranarak İdare ve Gözlem Kurulu tarafından karar verildiği, ayrıca başvuranlar hakkında birden fazla kez oda değişikliği kararının verilmiş olduğu,

ç. Kurum İç Yönetmeliği'nin 21'inci ve 22'nci maddeleri uyarınca mahpusların ortak etkinlik ve sporlardan yararlanmasının 10 kişi ile sınırlandırıldığı, grupların oluşturulmasında risk durumu, suç grubu, farklı koğuşlardaki mahpusların sohbet hakkından faydalanmak için karşılıklı taleplerinin olması gibi unsurların dikkate alındığı, başvuranların sohbet taleplerinin tek taraflı olduğu ve karşılıklı talep olması halinde Kurumun şartları göz önünde bulundurularak başvuranların taleplerinin yerine getirilebileceği,

d. Kantinde satışa sunulan ürünlerin konsinye sistemine dahil firmalardan temin edildiği, ilgili sistemin kar sağlama amacı gütmeyeği, uygun çeşitte ve fiyatta ürünün satışa sunulduğu,

e. Mahpusların iaşe bedelleri ölçüsünde günlük kalori ihtiyacını sağlayacak miktar ve çeşitlilikte üç öğün yemek verildiği, Adalet Bakanlığı tarafından 24/1/2022 tarihinde 17 TL olarak güncellenen günlük iaşe bedelinin bu ölçütleri sağlamaları için yeterli olduğu,

f. Kurumda terör örgütüne bağlı suçlar sebebiyle tutulan mahpusların FM bantlı radyoları AM bantlı kısa dalgalı radyoya çevirdiklerinin tespit edilmesi üzerine İdare ve Gözlem Kurulu kararıyla bu suçtan mahpus

olanların bulunduğu koşuşlardaki radyoların toplanarak emanet eşya b6l6m6ne konulduğu, mahpusların merkezi yayın sistemine bağlı radyoları dinlemesinde herhangi bir engel olmadığı,

g. 5275 sayılı Kanun'un 62'nci maddesinin 66nc6 fıkrasında Basın İlan Kurumu aracılığıyla resm6 ilan ve reklam yayınlama hakkı bulunmayan gazetelerin ceza infaz kurumlarına kabul edilmeyeceğinin h6km6n6n yer aldığını, başvuranların talep ettiği gazetelerin 6oğunun s6z konusu şarta uygun olmadığı, uygun olanların ise Beşikd6z6 İl6e Gazete Bayii'nde bulunmaması sebebiyle temin edilemediği, İdare ve G6zlem Kurulu kararı ile yeterli 6eşitlilikle TV kanalı bulunacak şekilde kanal listesinin d6zenlendiği, listede birden fazla haber kanalına yer verildiği,

ę. Kurumda ter6r ve 6rg6tl6 su6lardan mahpus olanların koğuşlarında ayda en az iki kez arama yapıldığı, 5275 sayılı Ceza ve G6venlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ve 2324 sayılı Ceza İnfaz Kurumlarının Y6netimi ile Ceza ve G6venlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Y6netmelik uyarınca koğuşlarda gerekli g6r6ld6ęi takdirde her zaman genel ve kısmi arama yapabilmeye yetkili olunduğu,

h. Nakil konusundaki taleplerin Adalet Bakanlığı tarafından değerlendirildiği ve bu konuda yetkilerinin olmadığı,

i. Kurumun 24 saat boyunca g6venlik kameraları ile izlendiğini, personele y6nelik şikayetlerin idari ve/veya adli soruşturma yoluyla incelenmesinde bu kayıtlardan yararlanıldığı,

i. Başvuranların su6 grubu sebebiyle g6r6nt6l6 g6r6şmeden faydalandırılmamalarının 5275 sayılı Kanun'dan kaynaklandığı, İdarenin bu konuda herhangi bir yetkisinin bulunmadığı belirtilmiştir.

4. Muhatabın yazılı g6r6ř6ne karşı başvuranlar tarafından sunulan yazılı g6r6şte 6zetle;

a. Kişi başı 5 kitap sınırlamasının Kurumun "*kitap okumayı 6zendirici 6alışmalarda bulunarak mahpusların daha fazla kitaba erişmesi*" amacına aykırılık oluşturduğu, s6z konusu sınırın kaldırılması gerektiği, istedikleri dergilerin keyfi olarak engellendiği ve dergilere abone olma taleplerinin cevapsız bırakıldığı,

b. İdare ve G6zlem Kurulunun i6 mektuba ilişkin kararının mektupların incelenmeksizin doğrudan yasaklanması sonucunu doğurduğu ve uygulamanın hukuka aykırı olduğu,

c. Ailelerinin maddi durumunun yetersiz olduğu, aynı davadan tutuklu-h6k6ml6 oldukları kişilerle aynı koridordaki koğuşlara alınmaları halinde aynı g6n g6r6şlere 6ıkacakları d6ř6n6ld6ę6nde ailelerinin topluca g6r6ře gelmesinin 6n6n6n a6ılacağı ve maddi a6ıdan oluşan mağduriyetin giderilebileceği, oda değişimi taleplerinin karşılanmış gibi g6sterildiğini, muhatap Kurumun oda değişikliklerine y6nelik iletteği verilerin ger6eği yansıtmadığı,

6. Diğer koğuşların talebi olmasına rağmen ortak etkinliklere 6ıkarılmadıkları ve taleplerinin dikkate alınmadığı,

d. Kantinde işyurtlarından temin edilen 6r6nler satılarak fiyatların makul seviyeye indirilebileceği,

e. Verilen yemeklerin kalori değerinin d6ř6k olduğu, kalitesi d6ř6k yemekler ile beslendikleri i6in 6eşitli sağlık sorunları yaşadıklarını,

f. Kısa dalgalı radyoların yasaklanmasında su6un şahsiliği ilkesinin g6z ardı edilerek konuyla ilgili olmayan mahpusların da cezalandırıldığı,

g. Koğuşlardaki televizyona eklenebilecek kanallar konusunda anket yapıldığı ancak kanal listesinde herhangi bir değişiklik olmadığı,

h. Her ne kadar nakil konusunda Kurumun yetkisi olmasa da g6r6ř belirtmesinin nakillerin ger6ekleştirilmesinde 6nem arz ettiği belirtilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17'nci maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz."

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Kurumun görevleri" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi şöyledir:

"Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek"

7. Mezkûr Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir. Kuruma başvuru, illerde valilikler, ilçelerde kaymakamlıklar aracılığıyla da yapılabilir. Başvuru hakkının etkin bir şekilde kullanılmasına hiçbir surette engel olunamaz. Başvurulardan herhangi bir ücret alınmaz.

(...)

(8) 9 uncu maddenin birinci fıkrasının (i) bendi kapsamında yapılan başvurular hakkında da bu madde hükümleri uygulanır.

(...)"

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Ön incelemenin yapılması" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda Kurumun görev alanına girip girmediği yönünden de incelenir."

9. Mezkûr Yönetmelik'in "Ön inceleme üzerine verilecek kararlar" başlıklı 49'uncu maddesinin altıncı fıkrası şöyledir:

"Ön inceleme şartlarının bulunmadığının sonradan anlaşılması hâlinde de incelenemezlik, gerekçeli kabul edilmezlik veya gönderme kararı verilir."

10. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Karar türleri" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir:

"Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

11. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

12. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına

alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda; başvuranın iddiaları, muhatap Kurumun yazılı görüşü ve konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

13. Tutuklu ve hükümlüler, Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak alanı kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına kural olarak sahiptir (AYM, *Mehmet Reşit Arslan ve Diğerleri*, B. No: 2013/583, 10/12/2014, para. 65). Bu bağlamda tutuklu ve hükümlülerin ifade özgürlüğü de Anayasa ve Sözleşme kapsamında koruma altındadır (AYM, *Murat Karayel (5)*, B. No: 2013/6223, 7/1/2016, para. 27). Tutuklu ve hükümlülerin süreli veya süresiz yayınlara ulaşabilmesi de bilgi ve kanaatlere ulaşma özgürlüğünün somut yansıması olarak ifade özgürlüğünün korunması altındadır (AYM, *Kamuran Reşit Bekir [GK]*, B. No: 2013/3614, 8/4/2015, para. 43; AYM, *Hüseyin Sürensoy*, B. No: 2013/749, 6/10/2015, para. 44; AYM, *İbrahim Bilmez*, B. No: 2013/434, 26/2/2015, para 74; AYM, *Ahmet Temiz (6)*, B. No: 2014/10213, 1/2/2017, para. 34).

14. Avrupa Cezaevi Kuralları'nın "*Temel İlkeler*" alt başlıklı 3'üncü maddesine göre;

"Özgürlüğünden yoksun bırakılmış olan kişilere uygulanan kısıtlamalar haklarında uygulanan yaptırımın yasal amacıyla orantılı ve bunun gerektirdiği asgari düzeyde olmalıdır." Başvuranlar, Kurumda mahpus başına 5 kitap sınırlaması uygulandığını, bu uygulamanın yeterli seviyede kitap okumalarının önüne geçtiğini, dışarıdan gönderilen dergilerin kendilerine verilmediğini iddia etmektedir.

15. Muhatap İdare, mahpuslara verilecek kitap sayısına sınır koyulmadığı takdirde koşullarda kitap fazlalığı ve yer sorunu oluşabileceğini ifade etmektedir. 17/6/2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in "*Süreli veya süresiz yayınlar ile kitaplar*" başlıklı 8'inci maddesinin beşinci fıkrası şöyledir:

"Hükümlülerin mensup olduğu dinin kutsal kitabı ile eğitimleri için gerekli ders kitapları hariç olmak üzere oda, koğuş ve eklentilerinde aynı anda bulundurulabilecek süreli veya süresiz yayın sayısı, kurumun fiziki imkânları ve güvenliği göz önünde bulundurularak idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenir."

Aynı yönde hükümler içeren Adalet Bakanlığının 12/7/2005 tarihli Ceza İnfaz Kurumları Kütüphane ve Kitaplık Yönergesi'nin "*Oda veya koğuşa verilecek yayın ve süresi*" başlıklı 30'uncu maddesi şöyledir:

"Oda veya koğuşta okunmak üzere, kütüphane ve kitaplıklarda bulunan süreli ve süresiz yayınlar, hükümlü ve tutuklulara zimmetle verilir. Verilecek yayın sayısı, kütüphane ve kitaplık hizmetlerini aksatmayacak, oda veya koğuş düzenini bozmayacak şekilde, oda veya koğuştaki hükümlü ve tutuklu mevcudu ile kütüphane veya kitaplıkta bulunan yayın sayısı dikkate alınarak eğitim kurulu kararıyla belirlenir."

Bu kapsamda Eğitim Kurulu Başkanlığı tarafından, 12/12/2019 tarih ve 2019/104 sayılı karar ile "*Kurumda barındırılan adli, terör ve örgütlü suçtan hükümlü ve tutuklulara kendilerinin olması koşuluyla en fazla 5 kitabın (süreli yayın) barındırıldığı odasında bulundurulmasına izin verilmesine*" karar verilmiştir. Kurumun fiziki şartları göz önünde bulundurulduğunda 15 günde bir değiştirmek suretiyle mahpuslara kişi başı azami 5 kitap verilmesi uygulamasının koşullarda oluşabilecek kitap fazlalığının önüne geçilmesi adına yerinde ve ölçülülük ilkesine uygun olduğu ve sınırlandırmanın mevzuata uygun olduğu ve ihlal oluşturmadığı kanaatine varılmıştır.

16. Başvuranların dışarıdan gönderilen dergilerin kendilerine verilmediği iddiasına karşılık muhatap İdare; İdare ve Gözlem Kurulu'nun 12/12/2019 tarih ve 2019/104 sayılı kararı ile Kurumda terör ve örgütlü suçtan mahpus olarak barınanların örgütsel haberleşme tehlikesine karşı kitap, dergi gibi eşyaların gönderilmesinin

sınırlandırıldığı ifade etmiştir. Terör örgütleriyle veya terör faaliyetleriyle ilişkili olduğu değerlendirilen yazılı bir metnin kişilerin ve ceza infaz kurumunun güvenliğine zarar verme ihtimalinin tespit edilmesinde ilk elden bilgiye sahip ceza infaz kurumu yetkililerinin ve derece mahkemelerinin daha geniş takdir payı bulunduğu şüphe yoktur (AYM, *Halil Bayık* [GK], B. No: 2014/20002, 30/11/2017, para. 38). Somut olayda başvuranların kargo yoluyla gelen dergilerin veya talep ettikleri dergilerin keyfi olarak kendilerine verilmediği iddiası Kurumun şartları bağlamında değerlendirilmelidir. Zira mahpuslara gönderilen dergi gibi yayınların tümünün 5275 sayılı Kanun 62'inci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca incelenmesi halinde Kurum İdaresinin kurum düzeni ve güvenliği ile suç işlenmesinin önlenmesi görevlerini layıkıyla yerine getirmesine engel olacak derecede yükümlülük oluşturulmasına yol açılabileceği açıktır (AYM, *İbrahim Kaptan* (2), B. No: 2017/30723, 12/9/2018, para. 33). Nitekim Kurulun 12/12/2019 tarihli kararında da terör örgütü mensuplarının haberleşmelerinin, emir ve talimat göndermelerinin önlenmesi amaçlarından bahsedildiği göz önünde bulundurularak iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması sebebiyle kabul edilmez olduğusunucuna varılmıştır.

17. Anayasa'nın 22'nci maddesinin birinci ve ikinci fıkrasında herkesin haberleşme hürriyetine sahip olduğu, bu hürriyetin milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi gibi sebepler ve usulüne uygun verilmiş hakim kararı olmadıkça kısıtlanamayacağı, son fıkrasında ise hürriyetin kısıtlanması bakımından istisnaların uygulanacağı kamu kurum ve kuruluşlarının kanunda belirtileceği hüküm altına alınmıştır. 5275 sayılı Kanunun "*Hapis cezalarının infazında gözetilecek ilkeler*" başlıklı 6'ncı maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi şöyledir:

"Ceza infaz kurumlarında hükümlülerin düzenli bir yaşam sürdürmeleri sağlanır. Hürriyeti bağlayıcı cezanın zorunlu kıldığı hürriyetten yoksunluk, insan onuruna saygının korunmasını sağlayan maddî ve manevî koşullar altında çektirilir. Hükümlülerin, Anayasada yer alan diğer hakları, infazın temel amaçları saklı kalmak üzere, bu Kanunda öngörülen kurallar uyarınca kısıtlanabilir."

5275 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan "*...Hükümlülerin, Anayasada yer alan diğer hakları, infazın temel amaçları saklı kalmak üzere, bu Kanunda öngörülen kurallar uyarınca kısıtlanabilir.*" ifadesi uyarınca, cezaevlerinin haberleşme hürriyetinin kısıtlanabileceği istisnai kamu kurumu olarak kabul edildiği değerlendirilmiştir (AYM, *Mehmet Koray Eryaşa*, B. No: 2013/6693, 16/4/2015, para. 76). 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun "*Hükümlünün mektup, faks ve telgrafları alma ve gönderme hakkı*" başlıklı 68'inci maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Kurumun asayiş ve güvenliğini tehlikeye düşüren, görevlileri hedef gösteren, terör ve çıkar amaçlı suç örgütü veya diğer suç örgütleri mensuplarının haberleşmelerine neden olan, kişi veya kuruluşları paniğe yöneltecek yalan ve yanlış bilgileri, tehdit ve hakareti içeren mektup, faks ve telgraflar hükümlüye verilmez. Hükümlü tarafından yazılmış ise gönderilmez."

Başvuranların Kurum içinde diğer suç gruplarındaki mahpuslara serbestken yalnızca kendi suç gruplarındaki mahpuslara iç mektuplaşmanın yasaklandığı iddiasına karşılık muhatap Kurum, İdare ve Gözlem Kurulu kararı ile iç mektuplaşmanın örgütsel haberleşmeleri önlemek amacıyla yalnızca Kurumda birinci dereceden yakını olan mahpuslar arasında yapılmasına izin verildiğini ve uygulamanın Kurumda bulunan tüm mahpuslar için geçerli olduğunu belirtmiştir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) haberleşme hürriyetine yapılan müdahalelerin demokratik toplumda zorunluluk teşkil etmesine ilişkin kriteri incelediği kararlarda öncelikle ceza infaz kurumlarında bulunan kimselerin yazışmalarının belirli ölçüde kontrolünün başlı başına Sözleşme'nin ihlaline sebebiyet vermeyeceğini, keza ceza infaz kurumunun olağan ve makul gereksinimleri dikkate alınarak bir değerlendirmede bulunmanın gerekli olduğunu belirtmiştir (AİHM, *Mehmet Nuri Özen/Türkiye*, B. No: 15672/08, 11/1/2011, para. 51; AİHM, *Silver ve diğerleri/Birleşik Krallık*, B. No: 5947/72, 6205/73, 25/3/1983, para. 98). Başvuranların iç mektup yasağının yalnızca kendi suç grupları

açısından geçerli olduğu iddiasının gerçekleri yansıtmadığı, Kurul kararının sınırlandırma koşullarını karşıladığı ve iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması sebebiyle kabul edilmez olduğu değerlendirilmiştir.

18. 5275 sayılı Kanununun 63'üncü maddesi şöyledir:

“Tehlikeli hâli bulunan hükümlü ancak bir veya üç kişilik odalarda, diğer hükümlüler ise kurumun fizikî yapısı, kapasite durumu ve güvenlik gerekleri göz önüne alınarak cezaevi yönetimi tarafından belirlenecek sayıda mahkûmun kalabileceği odalarda barındırılırlar.”

Başvuranlar, yeterli gerekçeleri olmasına rağmen oda değişikliği taleplerinin reddedildiğini iddia etmiştir. 2324 sayılı Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 28'inci maddesinde İdare ve Gözlem Kurulunun görev ve yetkileri düzenlenmiş, birinci fıkranın (ç) bendinde hükümlülerin odalarını değiştirme yetkisi Kurula verilmiştir. İdare iddiaların asılsız olduğunu ifade ederek başvuruların oda değişikliklerine dair belgeleri Kurumumuza iletmiştir. İletilen belgelerde yapılan incelemede, başvuranlar hakkında usulüne uygun olarak İdare ve Gözlem Kurulu kararı ile oda değişikliği kararlarının verildiği, başvuruların birden çok kez odalarının değiştirilmiş olduğu görülmüş olup iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması sebebiyle kabul edilmez olduğuna kanaat getirilmiştir.

19. Somut olayda başvuranlar aynı veya farklı suç gruplarındaki koşullarla birlikte ortak sosyal ve sportif faaliyetlere katılmalarına izin verilmediği iddiasında bulunmuştur. 5275 sayılı Kanununun *“Kültür ve Sanat Katılma, İfade Özgürlüğü”* başlıklı 60'ıncı ve *“Beden Eğitimi”* başlıklı 87'nci maddeleri uyarınca ceza infaz kurumlarındaki hükümlülerin kurumun şartlarının elverdiği ölçüde ortak kültürel ve sportif etkinliklerden yararlandırılacağı hüküm altına alınmıştır. Muhatap İdare, iddiaların gerçekleri yansıtmadığını belirterek başvuruların sosyal etkinliklere ve sportif faaliyetlere katılmalarına ilişkin belgeleri Kurumumuza iletmiştir. Yapılan incelemede; aralarında başvuranların da bulunduğu mahpusların sosyal etkinliklere ve sportif faaliyetlere katılmaları adına listelerin oluşturulduğu, başvuruların düzenli olarak söz konusu etkinlik ve faaliyetlerden yararlandırıldığı anlaşılmış, iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olması sebebiyle kabul edilmez olduğu değerlendirilmiştir.

20. Başvuranların kantin fiyatlarının pahalı olması sebebiyle ihtiyaçlarını karşılamakta zorlandıkları iddiasına ilişkin muhatap Kurum cevabi yazısında, Kurum kantininde konsinye sistemi üzerinden satış yapıldığını, bu türde satışlarda kar amacı güdülmediğini ve kantinde yeterli çeşitte ve uygun fiyat aralığında ürünlerin yer aldığını belirtmiştir. 1/11/2018 tarihli ve 30582 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumu Konsinye Satış İşlemlerine Dair Yönetmelik'in *“Temel ilkeler ve Uygulama Esasları”* başlıklı 4'üncü maddesinin yirmi ikinci fıkrası şöyledir:

“Konsinyatör firmanın sözleşmesi kapsamında yer alan kantinler için tek fiyat uygulaması yapılır. Ancak belirli kantin ya da kantinlerde indirimli satış uygulaması yapılabilir. Bu durumda konsinye satış geliri sabit tutar olarak alınıyorsa bu tutar indirimden etkilenmez.”

Her ne kadar başvuranlar, kantin fiyatlarının pahalı olmasından şikâyetçi olsa da konsinye satış sisteminin uygulandığı kurumlarda ürünler için tek fiyat belirlendiği, piyasa fiyatının altında satışı gerçekleştirilen bu ürünlere zam yapılamadığı ve yalnızca indirim yapılabildiği göz önünde bulundurularak iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olması sebebiyle kabul edilmez olduğu kanaatine ulaşılmıştır.

21. Başvuranların kendilerine kasıtlı olarak yetersiz yemek verildiği iddialarına karşılık muhatap Kurum, günlük iâşe bedeli ölçüsünde ve günlük kalori ihtiyacını karşılamaya yönelik yemek menülerinin oluşturulduğunu ve mahpuslara dağıtıldığını ifade etmiştir. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un *“Hükümlünün beslenmesi”* başlıklı 72'nci maddesinin birinci fıkrası şu şekildedir:

“Hükümlüye Adalet ve Sağlık bakanlıklarınca birlikte belirlenecek kalori esasına göre, sağlıklı ve

güçlü kalması için nitelik ve nicelik olarak besleyici, sağlık koşullarına uygun, makul çeşitlilikte, yaş, sağlık, çalıştığı işin özelliği, dinî ve kültürel gerekleri göz önünde tutularak besin verilir ve içme suyu sağlanır.”

Başvurunun incelenmesi kapsamında Kurumdan alınan günlük yemek listeleri incelendiğinde 17 TL olan günlük iâşe bedeline uygun yemek çeşitliliğinin sağlandığı ve içinde et bulunan yemeklere de yer verildiği görülmüştür. Yemek listelerinde bulunan üç öğünün toplam kalori miktarının günlük ortalama 2500 kalori civarına tekabül ettiği anlaşılmıştır. Dolayısıyla somut başvurudaki besin değerlerine ilişkin iddialar yerinde olmadığı ve Kurumda verilen yemeklerin ortalama kalorisinin günlük ihtiyacı karşılamak için yeterli olduğu değerlendirilmiş olup iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olması sebebiyle kabul edilmez olduğu değerlendirilmiştir.

22. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunu'nun 67'nci maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Hükümlü, ceza infaz kurumlarında merkezî yayın sistemi bulunduğu takdirde bu sisteme bağlı olarak radyo ve televizyon yayınlarını izleme hakkına sahiptir.

(...)

(4) Bu haklar, tehlikeli hâlde bulunan veya örgüt mensubu hükümlüler bakımından kısıtlanabilir.”

Başvuru dosyası kapsamında, başvuru dilekçesindeki “mahpusların radyolarına el konularak müzik ve haber dinleme haklarının ellerinden alındığı, talep edilen kanalların merkezi sistem üzerinden verilmediği” iddiaları değerlendirilmeye alındığında; muhatap Kurumun “bazı mahpusların önceden kaldıkları ceza infaz kurumlarının kantinlerinden alınan başka marka radyolarda uzun veya kısa bant özelliği olduğu tespit edildiğinden bu tür özellikli radyoların örgütsel haberleşme aracı olarak kullanılmaları nedeniyle güvenlik gerekçeleriyle toplatılarak emanet eşya deposuna konulduğu” cevabının makul ve gerekli bir neden olduğu değerlendirilmekte ve başvuranın iddialarının yerinde olmadığı kanaatine varılmaktadır. Ayrıca 5275 sayılı Kanun, mahpusların radyo ve televizyon yayınlarını izleme hakkının olduğunu hüküm altına almış olmakla birlikte televizyon kanalı sayısı ile ilgili bir alt sınır öngörmemiş olup bu hususun idarenin takdir yetkisi kapsamında olduğu değerlendirilmektedir. Bununla birlikte Kurum televizyonunda farklı türlerde yayın yapan 24 kanalın bulunduğu, yeterli sayıda müzik ve haber kanalının listede yer aldığı görülmüş, bu sebeplerle iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olması sebebiyle kabul edilmez olduğu değerlendirilmiştir.

23. Başvuranların talep ettikleri gazetelerin gerekçesi belirtilmeksizin kendilerine verilmediği iddiasına karşılık muhatap Kurum, mevzuata uygun olması ve temin edilebilecek şartlarda olması halinde mahpusların gazetelere yönelik taleplerinin karşılandığını ifade etmiştir. 5275 sayılı Kanun'un 62'nci maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Hükümlü, mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla süreli ve süresiz yayınlardan bedelini ödeyerek yararlanma hakkına sahiptir.

(...)

(4) Basın İlân Kurumu aracılığıyla resmî ilan ve reklam yayınlama hakkı bulunmayan gazeteler, ceza infaz kurumuna kabul edilmez.”

Başvuru özelinde başvuranların kendilerine verilmesini talep ettikleri gazeteler incelendiğinde, söz konusu gazetelerin çoğunun mevzuata uygunluk şartının sağlanmadığı, sağlayan gazetelerin ise gazete bayiine getirilmesi yönünde talepte bulunulduğu ve bayide bulunması halinde temin edilerek mahpuslara dağıtıldığı anlaşılmış olup iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması sebebiyle kabul edilmez olduğu sonucuna varılmıştır.

24. 1955 tarihli Mahpuslara Muameleye Dair Birleşmiş Milletler Asgarî Standart Kuralları'nın 50'nci maddesi uyarınca: “Mahpusların üst ve hücrelerinin aranmasına yön veren yasa ve düzenlemeler, uluslararası hukuk uyarınca üstlenilen yükümlülüklerle uygun olur ve hapishanelerde güvenliği sağlama

ihtiyacını göz önünde tutarak, uluslararası standart ve normları dikkate alır. Aramalar, insanlık onuruna ve aranılanların mahremiyetine saygılı olacak şekilde ve aynı zamanda ölçülülük, yasallık ve gereklilik ilkeleri çerçevesinde yürütülür.”

Başvuranların koğuşlarda rahatsızlık verecek sıklıkta arama yapıldığı iddiasına cevaben muhatap Kurum, koğuş ve eklentilerinde mevzuata uygun şekilde ve sıklıkta arama gerçekleştirildiğini ifade etmiştir. 5275 sayılı Kanun'un 62'inci maddesi uyarınca: “Kurumlarda, odalar ve eklentilerinde, hükümlülerin üst ve eşyasında habersiz olarak her zaman arama yapılabilir. Her ay bir kez mutlaka arama yapılır.” Her ne kadar başvuranlar aramaların rahatsızlık verici düzeyde olduğu ve haksızlık oluşturduğu iddiasında bulunsa da 5275 sayılı Kanun'da aramaların sıklığı konusunda yalnızca alt sınır belirlendiği ve üst sınırın idarenin takdirine bırakıldığı göz önünde bulundurulduğunda uygulamanın ihlal oluşturmadığı değerlendirilmiştir.

25. Başvuranların ailelerinden uzak yerlerde bulunmaları sebebiyle aile bağlarının zayıfladığı, bu sebeple ailelerine yakın yerlere nakil talep etmelerine rağmen taleplerinin reddedildiği iddiası nakil taleplerini değerlendirecek kurumun belirlenmesini gerektirmektedir. Nakil talepleri; 5/6/2015 tarihli Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler konulu Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Genelgesi'nin 22'nci maddesinin beşinci fıkrası ile 1 No.lu Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 43'üncü maddesinin birinci fıkrasının (h) bendi uyarınca Genel Müdürlükçe değerlendirilmektedir. (Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK) 7/10/2022 tarih ve 2022/499 sayılı karar, para. 19). Sonuç olarak söz konusu taleplerin ulusal önleme mekanizması görevi kapsamında değerlendirilemeyeceği de göz önünde bulundurularak Kurumumuzun görev alanında yer teşkil etmeyen bu konu hakkındaki iddianın kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

26. Başvuranlar, görüntülü telefon görüşmesi sisteminden yararlandırılmamalarının ayrımcılık yasağına aykırılık oluşturduğunu iddia etmektedir. Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Telefonla görüşme hakkı" 74'üncü maddesinin (ğ) bendi şöyledir:

“Terör ve çıkar amaçlı suç örgütü üyeleri, görüntülü görüşme ve görüşme süresinin uzatılmasına ilişkin bu haktan kurumdaki tutum, davranış, eğitim ve iyileştirme faaliyetlerine katılma gibi durumları göz önünde bulundurularak idare ve gözlem kurulu tarafından yapılacak değerlendirmeye göre yararlandırılabilir.”

Başvuranların suç grupları itibariyle görüntülü görüşme hakkından yararlanabilmeleri, adı geçen Yönetmelik maddesi uyarınca İdare ve Gözlem Kurulunun değerlendirmesine bağlı olup başvuranların görüntülü görüşme hakkından yararlanmak için öncelikle İdare ve Gözlem Kuruluna başvurmaları gerekmekte, İdare ve Gözlem Kurulunun başvuranlar hakkında yapacağı değerlendirmeye karşı kararın tebliğinden itibaren 15 gün içinde İnfaz Hakimliğine şikayet, İnfaz Hakimliği kararına karşı da kararın tebliğinden itibaren 7 gün içinde Ağır Ceza Mahkemesine itiraz hakları bulunmaktadır. Başvuru dilekçesi ve muhatap Kurum İdaresinin yazılı görüşü incelendiğinde; başvuranların muhatap Kurum İdaresine ya da İdare ve Gözlem Kuruluna başvurduklarına dair herhangi bir bilgi tespit edilememiş, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 39'uncu maddesinin birinci ve ikinci fıkraları kapsamında ilgili tarafa başvuruda bulunulmadığı, dolayısıyla iddianın aynı Yönetmelik'in 48'inci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi ve 49'uncu maddesinin altıncı fıkrası kapsamında kabul edilmez olduğu değerlendirilmiştir.

27. Sonuç olarak; ceza infaz kurumundaki tutulma koşulları bir bütün olarak değerlendirilmekle birlikte, yukarıda açıklanan nedenlerle başvurudaki iddialar kapsamında hak ihlaline varan bir uygulama bulunmadığı değerlendirilmektedir. Bu çerçevede, 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi kapsamında kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

6/12/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye